

Projekt

z dnia 22 października 2024 r.

Zatwierdzony przez .....

**UCHWAŁA NR VI. .2024
RADY GMINY RĘCZNO**

z dnia 6 listopada 2024 r.

**zmieniająca uchwałę Nr LI.333.2024 Rady Gminy Ręczno z dnia 26 marca 2024 r. na lata 2024 - 2028
w sprawie Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Przemocy
Domowej**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2024 r. poz. 1465) oraz art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz.U. z 2024 r., poz. 424 ze zm), Rada Gminy Ręczno uchwala, co następuje:

§ 1. W Uchwale Nr LI.333.2024 z dnia 26 marca 2024 r. w sprawie uchwalenia „Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej na lata 2024 – 2028”, wprowadza się następujące zmiany:

1. W tytule Uchwały oraz w § 1 wyrażenie „Ochrony Ofiar Przemocy Domowej” zastępuje się stwierdzeniem „Ochrony Osób doznających Przemocy Domowej” zaś wyrażenie "na lata 2024-2028" zastępuje się wyrazami "2024-2030".

2. Załącznik do uchwały otrzymuje nowe brzmienie zgodnie z załącznikiem do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Ręczno.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Marcin Gaj

Załącznik do uchwały Nr VI. .2024
Rady Gminy Ręczno
z dnia 6 listopada 2024 r.

**GMINNY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY DOMOWEJ
ORAZ OCHRONY OSÓB DOZNAJĄCYCH
PRZEMOCY DOMOWEJ
W GMINIE RĘCZNO
NA LATA 2024 – 2030**

RĘCZNO 2024 r.

Spis treści

Rozdział I. Wstęp.

Rozdział II. Teoretyczne podstawy zjawiska przemocy domowej.

§ 1. Pojęcie przemocy domowej.

§ 2. Rodzaje i typy przemocy.

§ 3. Fazy cyklu przemocy.

§ 4. Czynniki sprzyjające przemocy domowej.

§ 5. Skutki przemocy domowej.

Rozdział III. Podstawy prawne.

Rozdział IV. Adresaci programu.

Rozdział V. Diagnoza zjawiska przemocy domowej w Gminie Ręčno.

Rozdział VI. Realizatorzy programu.

Rozdział VII. Założenia programu.

Cele programu - cel główny i cele pośrednie.

Rozdział VIII. Realizacja programu.

§ 1. Harmonogram realizacji programu.

§ 2. Przewidywane efekty realizacji programu.

Rozdział IX. Budżet programu.

Rozdział X . Ewaluacja.

Rozdział XI. Podsumowanie

Rozdział I. Wstęp

Jednym z nadrzędnych i długofalowych celów polityki prorodzinnej państwa jest tworzenie warunków do pełnego rozwoju i prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz zapobieganie występowaniu postaw i zachowań społecznych, grożących patologiami, w tym przemocą domową. Rodzina jest najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka kształtującym osobowość, system wartości i styl życia. Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami, oparte na miłości i zrozumieniu. Dom rodzinny powinien być przestrzenią bezpieczną, gdzie człowiek odczuwa akceptację, zrozumienie, gdzie nabieramy sił i chętnie tam wracamy. Jednak dla wielu, dom nie jest spokojną przystanią, jest miejscem niebezpiecznym, gdzie doznają cierpienia fizycznych i emocjonalnych. Warto podkreślić, że przemoc jest zjawiskiem społecznym. Nie ma żadnych granic, więc dotyczy szeroko rozumianego społeczeństwa, w tym szczególnie rodziny. Przemoc wobec najbliższych związana jest ze zwykłym, codziennym przejawem funkcjonowania rodziny, a jej występowanie jest częste i na tyle powszechne, że zjawisko to jest aprobowane kulturowo, a osoby doznające przemocy domowej często pozostają z tym problemem same. Brak w nich siły, aby przerwać „koło” przemocy, przyzwyczajają się do istniejącego stanu rzeczy, aż w końcu zanika w nich nadzieja na zmianę swojego losu. Osoby doznające przemocy domowej często nie mają wsparcia ze strony bliskich, przyjaciół, znajomych oraz brak im wiedzy na temat form pomocy i instytucji, które świadczą pomoc i wsparcie. Nikt nie zasługuje na bicie, krzywdzenie, maltretowanie czy uwłaczanie godności, bez względu na to co zrobił czy powiedział. Nikt nie ma prawa znęcać się, poniżać, bić innych. Przyczyny pozostawiania osoby doznającej przemocy przy sprawcy, wynika przede wszystkim z ich zależności od oprawcy, z trudności mieszkaniowych, przekonań kulturowych, religijnych, nacisków jakim są poddawane osoby doznające przemocy domowej ze strony sprawcy, a także rodziny, kolegów, sąsiadów. Ponadto ogromną rolę odgrywają więzi emocjonalne. Osoba doświadczająca przemocy w całym jej cyklu wierzy w to, że sprawca nie chciał, kocha, ale nie umie wyrażać tej miłości. Często też tłumaczy zachowanie oprawcy. Przemoc to nie tylko działania pozostawiające siniaki, złamania czy oparzenia, to także poniżanie i obelgi. Zgodnie z art. 6 ust.2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej do zadań własnych gmin należy opracowanie i realizacja gminnych programów przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej. Celem Programu jest efektywne przeciwdziałanie przemocy domowej oraz zmniejszanie jej negatywnych następstw w życiu społecznym i rodzinnym. Art. 9a ww. ustawy stanowi, że gmina podejmuje działania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej, w szczególności w ramach pracy w Zespole Interdyscyplinarnym, który realizuje działania określone w Programie.

Rozdział II. Teoretyczne podstawy zjawiska przemocy domowej.

§ 1. Pojęcie przemocy domowej.

Przemocą domową określane jest „każde zachowanie skierowane wobec osoby bliskiej, którego celem jest utrzymanie nad nią kontroli i władzy. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (tekst jednolity Dz. U. z 2024 r., poz. 424 ze zm.) definiuje przemoc domową jako jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia, naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące cierpienia i krzywdę, ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej oraz istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Wokół przemocy narosło wiele mitów. Jednym z nich jest przekonanie, że jest to zjawisko marginalne, występujące wyłącznie w patologicznych środowiskach. Tymczasem według danych statystycznych przemoc domowa jest zjawiskiem powszechnym i stanowi poważny problem społeczny. Znęcanie się nad rodziną jest najczęściej popełnianym przestępstwem w Polsce, zaraz po przestępstwach przeciwko mieniu i życiu. Przemoc ze strony najbliższej osoby jest doświadczeniem traumatycznym, okaleczającym psychikę. Przemoc domowa przybiera różne formy: od przemocy fizycznej, przez przemoc psychiczną i seksualną, po przemoc ekonomiczną. Przemoc domowa rzadko jest incydem jednorazowym. Zazwyczaj ma ona charakter długotrwały i cykliczny.

Przemoc domowa charakteryzuje się tym, że:

1. **JEST INTENCJONALNA** - przemoc jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie osoby doznającej przemocy .

2. **SIŁY SĄ NIERÓWNOMIERNE** - w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Osoba doznająca przemocy jest słabsza, a sprawca jest silniejszy.

3. **NARUSZA PRAWA I DOBRA OSOBISTE** - sprawca wykorzystuje przewagę siły i narusza podstawowe prawa osoby doznającej przemocy (np. do wolności, do nietykalności osobistej, do godności, szacunku itp).

4. **POWODUJE CIERPIENIE I BÓL** - sprawca naraża zdrowie i życie osoby doznającej przemocy na poważne szkody. Doświadczanie bólu i cierpienia sprawia, że osoba doznająca przemocy ma mniejszą zdolność do samoobrony.

§ 2. Rodzaje i typy przemocy domowej.

Wyróżnia się następujące formy:

1. **Przemoc fizyczna** - nazywana również gorącą, to każde agresywne zachowanie polegające na użyciu siły i prowadzące do naruszenia nietykalności cielesnej, nieprzypadkowych urazów, zranień, stłuczeń, złamań czy zasinień (m.in. popychanie, obezwładnianie, szarpanie, policzkowanie, uderzanie pięścią, kopanie, duszenie, rzucanie przedmiotami, użycie przedmiotów lub narzędzi niebezpiecznych, mogących spowodować utratę zdrowia lub życia).

2. **Przemoc seksualna** - wymuszanie pożycia seksualnego lub nieakceptowanych i niechcianych przez osobę doznającą przemocy praktyk seksualnych w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy.

3. **Przemoc psychiczna** - nazywana również zimną, to umyślne agresywne działania, wykorzystujące nie tyle siłę fizyczną, lecz mechanizmy psychologiczne, powodujące u osób doznających przemocy zachwianie pozytywnego obrazu własnej osoby, obniżanie u niej poczucia własnej wartości, pojawienie się stanów lękowych i nerwicowych. Zachowania sprawcy mają na ogół charakter poniżający lub budzący poczucie zagrożenia i wywołują emocjonalny ból lub cierpienie (m.in. wyśmiewanie, wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstyżenie, narzucanie własnych poglądów, ciągłe krytykowanie, kontrolowanie, ograniczanie kontaktów, stosowanie gróźb, szantażowanie).

4. **Przemoc ekonomiczna** - przejawia się w uniemożliwieniu dostępu do rodzinnych środków finansowych, prowadzą do całkowitego finansowego uzależnienia osób doznających przemocy od sprawcy (np. odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwienie podjęcia pracy, niezaspokajanie podstawowych potrzeb rodziny, okradanie, zaciąganie kredytów i zmuszanie do zaciągania pożyczek wbrew woli współmałżonka).

5. **Zaniedbanie** - stan ciągłego niezaspokajania podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych osób zależnych.

Formy przemocy: fizyczna, psychiczna, ekonomiczna i seksualna mogą się przenikać, ale każda może też występować osobno. Osobami doświadczającymi przemocy domowej są najczęściej kobiety, dzieci, osoby starsze lub niepełnosprawne, ale bywają też nimi mężczyźni. Aby lepiej zrozumieć zjawisko przemocy domowej należy również rozważaniami objąć inne aspekty przemocy. J. Mellibruda (1997) wyróżnia dwie jej formy, tzw. typy przemocy wewnątrzrodzinnej:

Przemoc gorąca - gorącą przemoc mogą powodować negatywne i intensywne przeżycia związane z frustracją, zablokowaniem jakiś dążeń, z niespełnianiem pragnień i oczekiwań. Pojawia się agresywna reakcja na stres, która nie zostaje powstrzymana i kieruje się przeciw członkowi rodziny. Istotnym czynnikiem bywa przekonanie sprawcy o niezdolności osób doznających przemocy do obrony i poczucie własnej bezkarności. Słabość osób doznających przemocy wynika z przewagi fizycznej sprawcy lub okoliczności, w których sprawca uzyskuje władzę psychiczną. Towarzyszy mu wtedy poczucie, że „może sobie na wiele pozwolić”. Przejawia się ona w postaci napadów furii, złości, wyładowań emocjonalnych. Jest to przemoc naładowana agresją, występująca zwykle w afekcie. Towarzyszą jej bogate formy ekspresji (krzyki, gwałtowne zadawanie bólu, wyzwiska).

Przemoc chłodna - przemoc chłodna wydaje się znacznie spokojniejsza, choć czasem jest to spokój pozorny, skrywający silne emocje, ale skutecznie tłumione i kontrolowane. Polega na realizowaniu przez sprawcę specyficznego scenariusza zapisanego w jego umyśle, a czasem również w obyczajach i środowiskowej kulturze. Człowiek realizujący taki scenariusz przemocy, zmierzając do jakiegoś celu jest

gotowy do wtargnięcia na wewnętrzne terytorium psychiczne swego dziecka lub współmałżonka. Znajduje dlatego usprawiedliwienie nawet wtedy, gdy jest świadomy cierpienia, które spowodował. Przemoc taka jest narzędziem oddziaływania zmierzającego nieraz do wzniosłych celów, które uzasadniają bolesne dla bliskiej osoby środki. Jednym ze szczególnie ważnych źródeł przemocy jest skrywane i dotkliwe poczucie niemocy, impotencji fizycznej lub psychicznej, które osoba stosująca przemoc domową stara się zagłuszyć, a czasem zanegować poprzez akty przemocy.

§ 3. Fazy cyklu przemocy.

Aby móc lepiej zrozumieć dlaczego osobom doznającym przemocy tak trudno zmienić swoją sytuację, ważne jest przyjrzenie się specyfice relacji między osobą stosującą przemoc, a osobą doznającą przemocy. Zdecydowana większość osób nie doświadcza przemocy w sposób ciągły, gdyż przemoc ma tendencję do powtarzania się według określonej, zauważalnej prawidłowości. Istnienie tych cykli pozwala także lepiej wyjaśnić proces wiktyimizacji (stawania się osobą doznającą przemocy, traktowania siebie jako ofiary) osób doznających przemocy, a także pojawiający się w ich zachowaniu syndrom wyuczonej bezradności. W cyklu przemocy występują trzy niezależne fazy, zmienne pod względem swej intensywności i czasu trwania:

1. **Faza narastania napięcia** - początkiem cyklu jest zwykle wyczuwalny wzrost napięcia, narastają sytuacje konfliktowe,

2. **Faza ostrej przemocy** - następuje wybuch agresji, osoba stosująca przemoc domową przemienia się w kata, może dokonać strasznych czynów nie zwracając uwagi na krzywdę innych,

3. **Faza miodowego miesiąca**- to czas skruchy i okazywania miłości. Osoba stosująca przemoc domową zaczyna dostrzegać to, co się wydarzyło. Próbuje załagodzić sytuację, przeprosza, obiecuje poprawę, staje się uczynny i miły. Pozwala osobom doznającym przemocy uwierzyć, że teraz będzie inaczej.

Przemoc domowa ma tragiczne konsekwencje. Prowadzi nie tylko do uszkodzeń ciała osoby doznającej przemocy domowej, ale także do zaburzeń emocjonalnych oraz zaburzeń w sposobie, w jaki postrzega ona sama siebie, osobę stosującą przemoc domową oraz innych ludzi. Narastanie zjawiska przemocy wymaga niezwłocznego podjęcia działań zawartych w niniejszym Programie.

§ 4. Czynniki sprzyjające przemocy domowej.

Przemoc we współczesnym świecie staje się zjawiskiem coraz bardziej powszechnym, a jej zasięg, różnorodność form i konsekwencje natury wychowawczej, psychologicznej, zdrowotnej i ekonomicznej powodują, że należy traktować ją jako zjawisko społeczne istotnej rangi. Próba rozwiązania tego problemu wymaga rzeczywistej współpracy przedstawicieli wielu obszarów życia społecznego, jednakże pierwszym krokiem na drodze do jego rozwiązania jest ujawnienie czynników, które jemu sprzyjają.

Normy społeczne i kulturowe - na przestrzeni wieków istniało silne społeczne przyzwolenie na stosowanie przemocy wobec najbliższych, w szczególności wobec kobiet i dzieci, co w wielu środowiskach znajduje odzwierciedlenie w obyczajach i przekonaniach związanych z rolą mężczyzny w rodzinie („pan i władca”), a także społecznej akceptacji stosowania kar cielesnych. Związane jest to z wciąż funkcjonującymi stereotypami dotyczącymi zachowania kobiet i mężczyzn, ich roli w rodzinie i społeczeństwie.

Alkohol i narkotyki - wiele osób stosujących przemoc domową w chwili popełniania czynów przemocowych jest pod wpływem alkoholu lub narkotyków. Alkohol i narkotyki powodują osłabienie kontroli nad zachowaniem, zwiększają prawdopodobieństwo zareagowania złością i gniewem na trudności i niepowodzenia życiowe, znoszą zahamowania, zaburzają ocenę sytuacji, wyzwalają skrywane emocje i sprzyjają antyspołecznym i nieakceptowanym zachowaniom. Należy jednak stanowczo podkreślić, że nadużywanie alkoholu lub narkotyków przez osobę stosującą przemoc nie jest w żadnym elemencie czynnikiem zwalniającym z odpowiedzialności za swoje czyny, aczkolwiek osoby te często starają się usprawiedliwiać swoje zachowanie faktem bycia nietrzeźwym. Prawdopodobieństwo wystąpienia aktów przemocy domowej, w których występuje problem alkoholowy jest ponad dwukrotnie większe niż w pozostałych. Przekonanie, że przemoc dotyczy wyłącznie rodzin, w których nadużywa się alkoholu lub narkotyków jest całkowicie błędne.

Dziedziczenie wzorca przemocy z rodziny pochodzenia - dzieci wychowujące się w rodzinach, w których jest stosowana przemoc często przyswajają sobie zachowania dorosłych, których są świadkami lub osobami doznającymi przemocy. Wynika to z faktu, że uczą się od dzieciństwa, iż najlepszym i najbardziej skutecznym sposobem na rozwiązywanie konfliktów jest przemoc, poprzez co będąc dorosłymi zwyczajnie nie umieją

odnaleźć się w trudnej dla nich sytuacji i reagują zgodnie z wyuczonym w dzieciństwie wzorcem. Podkreślić należy, że nie każda osoba doświadczająca przemocy w dzieciństwie lub będąca wówczas świadkiem przemocy, będzie sama w przyszłości stosować przemoc, niemniej jednak prawdopodobieństwo w tym wypadku jest zdecydowanie wyższe niż u osoby pochodzącej z rodziny, w której przemoc nie występowała.

§ 5. Skutki przemocy domowej.

Przemoc domowa może spowodować oprócz szkód fizycznych również trwałe i rozległe następstwa w psychice człowieka. Z powodu wielu następstw takich doświadczeń, cierpią nie tylko ci, którzy doznają przemocy, ale również bezsilni świadkowie obserwujący akty przemocy, tj. najczęściej dzieci.

Konsekwencje doświadczania przemocy domowej przez osoby dorosłe:

- poważne obrażenia ciała,
- wzrost częstości objawów związanych ze stresem (ból głowy, żołądka, pleców),
- przygnębienie, smutek, obojętność, popadanie w depresję, niepokój,
- niekontrolowane wybuchy płaczu, śmiechu czy agresji,
- zmienność nastrojów, decyzji,
- lęk przed bliskością, nieufność, poczucie zagrożenia, niska samoocena,
- kłopoty z zasypianiem, koszmary nocne, kłopoty z koncentracją,
- zaprzeczanie, obwinianie się, bezradność, adaptacja do przemocy .

Konsekwencje doświadczania przemocy domowej przez dzieci:

- obrażenia cielesne,
- życie w poczuciu ciągłego strachu i zagrożenia,
- brak poczucia bezpieczeństwa i stabilności środowiska wychowawczego,
- liczne schorzenia psychosomatyczne,
- znęcanie psychiczne może prowadzić do nieprzystosowania interpersonalnego (niski poziom kompetencji społecznych, trudności w kontaktach z rówieśnikami).

Niezwykle istotne jest podkreślenie, iż konsekwencje stosowania przemocy domowej ujawniają się często również po długim czasie, kiedy dziecko dorasta lub też już w jego dorosłym życiu. Odroczone skutki przemocy domowej objawiają się w postaci różnych form niedostosowania społecznego (tj. trudności w nauce, wagarowanie, ucieczki z domu, udział w przestępstwach, wysoki poziom agresji, nadużywanie alkoholu, branie narkotyków, itp.).

Spoleczne konsekwencje doświadczania przemocy domowej:

- przemoc domowa jako siła niszcząca cały system rodzinny niesie za sobą ryzyko dziedziczenia przez dzieci zachowań przemocowych i powielania ich w dorosłym życiu,
- niezwalczana przemoc domowa przybiera na sile, utrwała się niosąc konsekwencje dla uwikłanych w nią rodzin i dla całego społeczeństwa.

Rozdział III. PODSTAWY PRAWNE

Jednym z nadrzędnych i długofalowych celów polityki prorodzinnej państwa jest tworzenie warunków do pełnego rozwoju i prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz zapobieganie występowaniu postaw i zachowań społecznych, grozących patologiami, w tym przemocą domową (tekst jedn. Dz. U. z 2024 r. poz. 424 ze zm.) nakłada na gminy obowiązek tworzenia lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej, prowadzenia poradnictwa i interwencji w przypadku jej zaistnienia, w szczególności poprzez działania edukacyjne, zapewnienie osobom dotkniętym przemocą miejsc w ośrodkach wsparcia oraz tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Konieczność podejmowania zdecydowanych działań zapobiegających przemocy domowej wynika również z Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2024 r. poz. 1283)

oraz ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity Dz. U. z 2023 r. poz. 2151).

Niniejszy program jest również zgodny z:

- 1) Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 ze zm);
- 2) Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia z dnia 6 września 2023 r. w sprawie procedury "Niebieskie Karty" oraz wzorów formularzy "Niebieska Karta" (Dz.U. 2023 poz.1870),
- 3) Rządowym Programem Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030 (uchwała nr 205 Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2023 r., Monitor Polski z 2023 r. poz. 1232);
- 4) Wojewódzkim Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Województwa Łódzkiego 2025 (uchwała nr XLVIII/580/22 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 27 września 2022 r

Rozdział IV. ADRESACI PROGRAMU

Program jest skierowany do mieszkańców Gminy Ręčno, w szczególności do tych, którzy są uwikłani w przemoc domową jako osoby doznające przemocy domowej, osoby stosujące przemoc **domową** lub świadkowie przemocy domowej.

Rozdział V. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ W GMINIE RĘCZNO

Gmina Ręčno położona jest w południowej części województwa łódzkiego w powiecie piotrkowskim. Graniczy od północy z gminą Sulejów, od wschodu z gminami Aleksandrów i Przedbórz, od południa z gminą Masłowice, od zachodu z gminami Łęki Szlacheckie i Rozprza. Tworzy ją 14 sołectw. Powierzchnia gminy wynosi 89,21 km². Użytki rolne stanowią 54,5 %, lasy i grunty leśne około 37 % ogólnej powierzchni gminy.

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Ręčno na lata 2024 – 2030 jest kontynuacją działań podjętych w ramach realizacji programu na lata 2019-2023. Istotnym elementem Programu jest koordynacja działań podejmowanych przez Gminę na rzecz osób doświadczających przemocy oraz sprawców przemocy. Podejmowane dotychczas działania potwierdzają ich skuteczność zarówno w sferze udzielania profesjonalnej pomocy jak również w sferze działań prewencyjnych. Podstawę programu stanowi podejście interdyscyplinarne, zgodnie, z którym wszelkie działania na rzecz pomocy rodzinie powinny być planowane i wdrażane przez specjalistów z różnych dziedzin, będących przedstawicielami różnych instytucji i organizacji. Trudno ocenić skalę przemocy domowej, najlepiej obrazują ją statystyki, opracowane na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego zebrane w ramach prowadzenia procedury „Niebieskie Karty” oraz dane z Komisariatu Policji w Gorzkowicach obsługującego Gminę Ręčno.

Tabela 1. Liczba mieszkańców Gminy Ręčno w latach 2020-2023

Liczba mieszkańców Gminy Ręčno	2020	2021	2022	2023
	3650	3592	3558	3485

Źródło : opracowanie własne na podstawie danych z USC

Dane powyższe wskazują, że liczba mieszkańców Gminy Ręčno systematycznie maleje.

Na terenie gminy Ręčno występują rodziny wymagające wsparcia, o czym świadczą dane przedstawione w poniższych tabelach:

Tabela 2: Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2020-2023

	2020	2021	2022	2023
Liczba rodzin	58	49	47	63
Liczba osób w rodzinach	121	95	104	151
Pomoc udzielana w postaci pracy socjalnej - ogółem	148	152	150	126

Źródło : opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Tabela 3: Przyczyny ubiegania się o pomoc

Powód trudnej sytuacji życiowej	2020	2021	2022	2023
Ubóstwo	11	6	6	10
Bezdomność	2	2	2	2
Bezrobocie	18	16	15	13
Niepełnosprawność	25	24	42	27
Długotrwała lub ciężka choroba	28	26	53	26
Potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności	6	3	20	14
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, w tym:	4	2	1	3
<i>rodziny niepełne</i>	1	0	0	1
<i>rodziny wielodzietne</i>	2	1	0	1
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	1	0	1	0
Przemoc w rodzinie/Przemoc domowa	0	0	0	0
Alkoholizm lub narkomania	1	1	2	0
Zdarzenie losowe, sytuacja kryzysowa	1	0	2	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Tabela 4: Dane dotyczące liczby założonych Niebieskich Kart w latach 2020-2023

Liczba Niebieskich Kart przekazanych do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego			
2020	2021	2022	2023
6	5	6	5

Źródło: Opracowania własne na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Ręčno

Widzimy zatem, że na przełomie lat 2020-2023 ilość osób korzystających z pomocy społecznej systematycznie maleje z niewielką tendencją wzrostową w 2023. Największą liczbę beneficjentów stanowią osoby z niepełnosprawnością, długotrwałe lub ciężką chorujące. Osoby ze statusem bezrobocia stanowią drugą grupę klientów GOPS.

Jak pokazują dane statystyczne GOPS Ręčno rodziny, w których prowadzona była procedura "Niebieskiej Karty" nie są rodzinami w trudnej sytuacji finansowej i nie borykają się z problemami finansowymi. Były natomiast obejmowane pracą socjalną. Z ogólnej liczby rodzin obejmowanych pracą socjalną około 4 % stanowiły rodziny w których prowadzona była procedura "Niebieskiej Karty".

W przeważającej części Niebieskie Karty zakładane są przez funkcjonariuszy Policji, ma to związek bezpośrednio z podejmowanymi interwencjami w miejscu zamieszkania.

Poniższa tabela obrazuje liczbę zgłoszonych wniosków przez Zespół Interdyscyplinarny w ramach procedury "Niebieska Karta" do Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ręcznie o podjęcie działań wynikających z art 24-26 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi w stosunku do osób, wobec których istniało podejrzenie, że stosują przemoc domową i jednym z problemów towarzyszących temu zjawisku było nadużywanie alkoholu.

Tabela 5: Dotyczy liczby osób zgłoszonych do GKPiRPA przez ZI

Liczba osób zgłoszonych przez Zespół Interdyscyplinarny do objęcia działaniami przez Gminną Komisję Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ręcznie
---

2020	2021	2022	2023
3	0	2	4

Źródło: Opracowania własne na podstawie danych Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ręcznie.

Zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu przemocy domowej osobami upoważnionymi do podejmowania czynności w ramach NK są przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia. Poniższa tabela przedstawia udział i liczbę zakładanych formularzy Niebieska Karta przez poszczególne instytucje na przestrzeni lat 2020-2023.

Tabela 6. Liczba założonych Niebieskich Kart przez poszczególne instytucje:

Lp	Instytucja zakładająca NK	Liczba NK przekazanych do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego			
		2020	2021	2022	2023
1.	GKPiRPA	0	0	0	0
2.	Policja	5	5	4	3
3.	Pomoc społeczna	1	0	2	2
4.	Służba zdrowia	0	0	0	0
5.	Inne	0	0	0	0
Razem		6	5	6	5

Źródło: Opracowania własne na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Ręčno.

Na podstawie przedstawionych danych widoczne jest, że procedura "Niebieskiej Karty" wdrażana jest najczęściej przez funkcjonariuszy policji. W latach 2020-2023 założyli oni 16 kart co stanowi 72% wszystkich procedur. Na przełomie lat zauważa się aktywność pracowników socjalnych Gminnego ośrodka Pomocy Społecznej w kwestii wszczynania procedury "Niebieskiej Karty", którzy w latach 2020-2023 założyli 6 NK co stanowi 28% wszystkich procedur. Przedstawiciele GKPiRPA, oświaty na przestrzeni omawianego okresu nie zakładali NK.

Tabela 7. Liczba osób stosujących przemoc i dotkniętych przemocą domową

Rok	Płeć	2020	2021	2022	2023
Osoby stosujące przemoc	Kobiety	0	2	0	0
	Mężczyźni	5	3	6	5
Osoby doznające przemocy	Kobiety	4	3	5	5
	Mężczyźni	0	1	0	0
	Dzieci	1	1	1	2
Osoby starsze doznające przemocy		0	1	0	1

Źródło: Opracowania własne na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Ręčno.

Gminną Komisję Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, której podstawowym zadaniem jest prowadzenia działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracją osób uzależnionych na terenie gminy Ręčno rozpatruje m.in. wnioski dotyczące objęcia leczeniem odwykowym uzależnionych oraz podejmowaniem czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu przymusowego leczenia odwykowego w warunkach stacjonarnych. Dane z powyższych działań obrazuje poniższa tabela:

Tabela 8. Dane z GKPiRPA

Lp		Lata			
		2020	2021	2022	2023
1	Wnioski, które wpłynęły z procedury NK	3	0	2	4
2	Wnioski złożone przez rodzinę	0	5	0	5

3	Wnioski złożone przez pracownika socjalnego	0	1	2	0
4	Wnioski złożone przez inne instytucje	0	1	0	1
Razem		3	7	2	10
Wnioski, które złożyła GKPiRPA do Sądu celem objęcia przymusowego leczenia odwykowego w warunkach stacjonarnych		0	0	0	0

Źródło: Opracowania własne na podstawie danych z GKPiRPA.

Na przestrzeni lat widać, że ilość składanych wniosków z procedury NK ulega nieznacznemu wzrostowi. GKPiRPA realizując swoje zadania zapisane w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi prowadzi na terenie gminy Punkt Informacyjno - Konsultacyjny z dostępnością do bezpłatnych porad psychologa i terapeuty uzależnień. Osoby dotknięte przemocą jak i osoby stosujące przemoc objęte pomocą grup diagnostyczno - pomocowych kierowani są do specjalistów w celu uzyskania fachowej pomocy i wsparcia. Podczas monitoringu środowiska a także w czasie każdego spotkania, czy rozmowy telefonicznej osoby te są motywowane do uczestnictwa w spotkaniach ze specjalistami.

Tabela 9. Punkt Informacyjno-Konsultacyjny zwany dalej PIK

Osoby korzystające z porad ze względu na płć i problem	Lata						
	2020	2021		2022		2023	
	terapeuta	psycholog	terapeuta	psycholog	terapeuta	psycholog	terapeuta
kobiety	8	11	6	17	18	14	22
mężczyźni	6	2	4	3	4	2	2
dzieci	0	4	0	7	7	3	3
Razem	14	17	10	27	29	19	27
współuzależnieni	3	4	4	4	2	5	3
uzależnieni	8	2	5	3	4	2	2
dotknięci przemocą	3	0	1	2	1	2	1
inne osoby	0	11	0	18	24	10	21
ilość udzielonych porad	79	22	20	16	26	49	16

Źródło: Opracowania własne na podstawie danych z GKPiRPA.

Całościowe dane posiadane przez Gminną Komisję Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Ręčno stanowią, iż w roku 2020 wpłynęły 3 wnioski celem objęcia leczeniem odwykowym złożone przez Zespół Interdyscyplinarny. Z porad terapeuty w PIK skorzystało w roku 2020 14 osób z czego 57% stanowili mężczyźni a 43% kobiety. Ogółem udzielono 79 porad.

W roku 2021 komisja przyjęła 6 wniosków z czego 5 złożyli członkowie rodzin. Z porad PIK skorzystało 27 osób z czego 62% z porad psychologa i 38% terapeuty. Udzielono łącznie 42 porady.

W roku 2022 wpłynęło do komisji 5 wniosków z czego 2 złożone przez pracownika socjalnego i 2 przez Zespół Interdyscyplinarny. Udział w spotkaniach z terapeutą w PIK wzięło 56 osób z czego 69% stanowili mężczyźni a 31% kobiety, którym udzielono 56 porad. W spotkaniach z psychologiem w roku 2022 uczestniczyło 27 osób z czego 27% stanowili mężczyźni a 63 % kobiety.

W roku 2023 wpłynęło do komisji 10 wniosków z czego 4 złożył Zespół Interdyscyplinarny co stanowi 60% wszystkich wniosków. Udział w spotkaniach z terapeutą w PIK wzięło 27 osób z czego 10% mężczyźni a 90% kobiety, którym udzielono 65 porad. W spotkaniach z psychologiem w roku 2023 odbyło 65 osób z czego 25% stanowili mężczyźni a 75% kobiety. Powyższe dane pozwalają wysnuć wniosek, iż na terenie gminy Ręčno występuje problem alkoholowy. Z obserwowanych statystyk posiadanych przez GKPiRPA wynika, że liczba wniosków, które wpływają do komisji w latach 2020-2023 wzrasta, jednakże nie można jednoznacznie stwierdzić iż w związku z wzrastającą liczbą wniosków jest związana ze wzrastającym problemem alkoholowym wśród mieszkańców gminy.

W ramach działań Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych a obecnie grup diagnostyczno-pomocowych podejmowane są działania polegające na diagnozowaniu problemu przemocy domowej, podejmowaniu działań prewencyjnych i profilaktycznych w środowiskach zagrożonych występowaniem przemocy domowej mającej na celu przeciwdziałanie temu zjawisku- interwencji w rodzinach dotkniętych przemocą, rozpowszechnianiu informacji na temat instytucjonalnych form pomocy dla osób dotkniętych tą formą krzywdzenia.

W latach 2020-2023 podczas spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego diagnozowano skalę zjawiska przemocy na terenie gminy Ręčno. Dokonywano oceny zasobów i narzędzi posiadanych przez Zespół Interdyscyplinarny pomagających walczyć z tym zjawiskiem. Członkowie grup diagnostyczno-pomocowych działających w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego na bieżąco prowadzili monitoring środowisk, w których wdrożona była procedura NK. Dyscyplinowali, pouczali i edukowali, a także promowali pozytywne postawy zachowań wśród osób doznających przemocy. Zgromadzone dane dotyczące posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego oraz spotkań grup diagnostyczno-pomocowych prezentuje poniższa tabela.

Tabela 10 Liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego oraz spotkań grup roboczych/grup diagnostyczno - pomocowych.

Liczba posiedzeń ZI oraz liczba spotkań GR/GDP		
Rok	ZI	GR/GDP
2020	5	37
2021	5	9
2022	5	19
2023	6	15

Źródło: Opracowania własne na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego w Gminie Ręčno.

Powyższe informacje stanowią, iż zarówno Zespół Interdyscyplinarny jak i grupy robocze spotykają się systematycznie tworząc system przeciwdziałania przemocy domowej poprzez tworzenie indywidualnych planów pomocy, dostarczania informacji na temat instytucjonalnych form pomocy świadczonych na terenie gminy Ręčno a także na terenie powiatu piotrkowskiego.

Wnioski:

Podsumowując w całości zebrane dane dotyczące zjawiska przemocy domowej zaprezentowanej w diagnozie cały czas istnieje świadomość, że dane te nie oddają w pełni obrazu przemocy domowej występującej na terenie gminy Ręčno, ponieważ przemoc nie zawsze jest ujawniona. Skala przemocy domowej jako zjawiska zachodzącego w środowisku zamkniętym jest niezwykle trudna do oszacowania. Składa się na to wiele przyczyn, poczynając od tak zwanego zjawiska przemocy ukrytej, czyli takiej gdzie osoby doznające przemocy wciąż mają opór przed wyjawieniem doznawanych krzywd na zewnątrz w obawie przed społecznym odrzuceniem czy wciąż istniejącym poczuciem wstydu. Nie jest zatem możliwe w pełni zidentyfikowanie zjawiska przemocy, a dane posiadane w statystykach pozwalają jedynie ocenić częściowo rozmiar i skalę tego zjawiska.

Dokumentacja, którą dysponuje GOPS, ZI, GKPiRPA, Komisariat Policji wskazuje, iż osobami najczęściej doznającymi przemocy domowej są kobiety. Mężczyźni natomiast są głównie osobami dopuszczającymi się zachowań przemocowych. Ze zgromadzonych informacji wynika, że dużą grupą osób doświadczających przemocy są dzieci, które są najczęściej świadkami przemocy domowej. Na dziecku, które słyszy i widzi agresywne zachowania i krzyki, odbija się to w negatywny sposób. Dziecko w takich sytuacjach też cierpi i na swój sposób przeżywa silne, negatywne emocje z tym związane.

W oparciu o posiadane dane przełamać można stereotyp mówiący o tym, iż rodziny w których dochodzi do przemocy domowej żyją na skraju ubóstwa i są beneficjentami pomocy społecznej.

Reasumując można stwierdzić, że poprzez działania w ramach Programu udzielana jest pomoc socjalna, terapeutyczna i psychologiczna dla osób i rodzin, które doświadczają przemocy lub są nią zagrożone. Zespół Interdyscyplinarny w gminie Ręčno podejmuje działania na rzecz przeciwdziałania, zapobiegania zjawisku przemocy domowej, a członkowie Zespołu spotykają się cyklicznie, ściśle ze sobą współpracując i wykorzystując instytucjonalne zasoby pozwalające minimalizować i zwalczać problem przemocy.

Rozdział VI. REALIZATORZY PROGRAMU

Podmioty funkcjonujące na terenie gminy Ręčno, świadczące pomoc w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej oraz osób doznających przemocy domowej to, w szczególności:

- 1) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ręcznie (zwany dalej GOPS),
- 2) Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy Domowej (zwany dalej ZI),
- 3) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (zwany dalej GKPiRPA),
- 4) Komisariat Policji w Gorzkowicach ,
- 5) Placówki oświatowe
- 6) Placówki Służby zdrowia.

Podmioty współpracujące w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej :

- 1) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piotrkowie Trybunalskim (zwany dalej PCPR),
- 2) Sąd Rejonowy w Piotrkowie Trybunalskim,
- 3) Kuratorzy zawodowi i społeczni,
- 4) Dyrektorzy, nauczyciele, pedagodzy zatrudnieni w placówkach oświatowych,
- 5) Lekarze i pielęgniarki,
- 6) Pracownicy socjalni,
- 7) Policja.

Gmina podejmuje działania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej, w szczególności w ramach pracy Zespołu Interdyscyplinarnego lub grup diagnostyczno-pomocowych. Zadaniem zespołu jest integrowanie i koordynowanie działań jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez:

- diagnozowanie problemu przeciwdziałania przemocy domowej,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą domową mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,
- inicjowanie interwencji w środowiskach dotkniętych przemocą domową,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc .

Do zadań grup diagnostyczno-pomocowych należy, w szczególności:

- opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy domowej,
- monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy,
- dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy domowej oraz efektów tych działań.

W skład Zespołu Interdyscyplinarnego funkcjonującego na terenie gminy Ręčno wchodzi 6 osób, są to przedstawiciele niżej wymienionych instytucji:

- 1 osoba z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ręcznie,
- 1 osoba z Gminnej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ręcznie,
- 1 osoba z Komisariatu Policji w Gorzkowicach,
- 2 osoby z placówek oświatowych,
- 1 osoba z Zespołu Służby Kuratorskiej .

Zadania służb powołanych do niesienia pomocy osobom doznającym przemocy domowej :

Pomoc w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej mają obowiązek świadczyć: gmina, policja, prokuratura, pomoc społeczna, ochrona zdrowia oraz organizacje pozarządowe.

a) Gmina

Obowiązek przeciwdziałania przemocy domowej, szczególnie w rodzinie z problemem alkoholowym, spoczywa także na samorządach lokalnych. Zgodnie ze znowelizowaną ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, do zadań własnych gminy należy m.in. udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychologicznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą domową. Możliwość działań na rzecz pomocy osobom doznającym przemocy domowej podejmowanych na terenie gminy:

- udostępnienie rodzinom, w których występuje przemoc, pomocy psychologicznej i prawnej,
- tworzenie i realizacje programu,
- tworzenie Zespołu Interdyscyplinarnego,
- kampanie społeczne informacyjno – edukacyjne .

b) Zespół Interdyscyplinarny

Zadaniem Zespołu Interdyscyplinarnego jest koordynowanie działań instytucji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, w szczególności diagnozowanie problemu przemocy, podejmowanie działań w środowiskach zagrożonych przemocą, inicjowanie interwencji w środowiskach dotkniętych przemocą oraz rozpowszechnianie informacji o możliwościach udzielania pomocy. Zadaniem Zespołu jest również inicjowanie działań w stosunku do sprawców przemocy domowej. Zespół Interdyscyplinarny powołuje Grupy Diagnostyczno-Pomocowe mające na celu budowanie i realizację strategii postępowania dla konkretnej rodziny dotkniętej przemocą. W skład grupy diagnostyczno-pomocowej wchodzi przedstawiciele służb i instytucji posiadających kompetencje do pracy przy rozwiązywaniu specyficznych problemów w konkretnej rodzinie (wśród nich mogą być członkowie ZI) skład grupy diagnostyczno-pomocowej jest zawsze dobierany w zależności od potrzeb rodziny.

c) Policja

Do podstawowych zadań policji należy m.in.:

- ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra,
- inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami pozarządowymi,
- wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców.

Działania chroniące osoby doznające przemocy domowej podejmowane są przez policję zgodnie z obowiązującym prawem:

- interwencja,
- sporządzenie dokładnego opisu zdarzenia (notatka urzędowa),
- zatrzymanie sprawców przemocy stwarzających w sposób oczywisty zagrożenie dla życia bądź zdrowia osób doznających przemocy domowej, a także mienia,
- wszczęcie postępowania przygotowawczego przeciwko sprawcy przemocy w przypadku zgłoszenia lub stwierdzenia popełnienia przestępstwa,
- zabezpieczenie dowodów popełnienia przestępstwa,
- podjęcie działań prewencyjnych wobec sprawcy przemocy,
- udzielanie informacji osobom doznającym przemocy domowej o możliwości uzyskania pomocy.

Policja jest jedyną instytucją, która może interweniować przez całą dobę, dlatego interwencja taka powinna wprowadzić w rodzinie istotne zmiany, przede wszystkim ujawnienie przemocy, przerwanie izolacji rodziny, wyrównanie dysproporcji sił pomiędzy sprawcą a osobą doznającą przemocy domowej oraz umożliwienie

osobom doznającym przemocy domowej uzyskania ciągłego wsparcia przedstawicieli różnych służb. O ogromną rolę w walce z przemocą odgrywają dzielnicowi, którzy jako pierwsi mają kontakt z pokrzywdzonymi, przyjmują zawiadomienia o przestępstwie, pouczają o przysługujących ofierze prawach, informują o placówkach niosących pomoc pokrzywdzonym, tj. schroniskach, placówkach psychologiczno-pedagogicznych.

d) Prokuratura

Osoby poszkodowane na skutek przemocy domowej, a także świadkowie mogą złożyć w prokuraturze bądź na policji zawiadomienie o przestępstwie ściganym w trybie publiczno-skargowym lub na wniosek o ściganie przestępstwa (dotyczy to przestępstw ściganych na wniosek osoby poszkodowanej). W przypadku uzasadnionego podejrzenia, że popełniono przestępstwo prokuratura wspólnie z policją ma obowiązek:

- wszcząć postępowanie przygotowawcze mające na celu sprawdzenie czy faktycznie popełniono przestępstwo,
- wyjaśnienia okoliczności czynu,
- zebrania i zabezpieczenia dowodów, -ujęcia sprawcy,
- w uzasadnionym przypadku zastosować środek zapobiegawczy wobec sprawcy przemocy w postaci dozoru policyjnego, tymczasowego aresztowania.

e) Sąd Rejonowy

Prowadzenie spraw karnych wobec sprawców przemocy oraz spraw opiekuńczych przed sądami rodzinnymi mającymi na celu ochronę dzieci. Prowadzi nadzory kuratorskie rodzinne i dla osób dorosłych.

Sąd Rejonowy Wydział Rodzinny i Nieletnich. Do tego Sądu można składać następujące wnioski i pozwy:

- wniosek o ograniczenie władzy rodzicielskiej,
- wniosek o zawieszenie władzy rodzicielskiej,
- wniosek o pozbawienie władzy rodzicielskiej,
- pozew o zasądzenie alimentów na dziecko,
- wniosek o uregulowanie sposobu kontaktowania się z dziećmi,
- sprawy przeciwko nieletniemu zdemoralizowanemu albo takiemu, który popełnił czyn karalny,
- wniosek o wgląd w sytuację dziecka,
- wniosek o zakaz osobistej styczności z dziećmi,
- wniosek o przysposobienie,
- wniosek o wydanie dziecka,
- wniosek o rozstrzygnięcie istotnych spraw dotyczących dziecka,
- pozew o przyczynianie się do zaspokojenia potrzeb rodziny,
- wniosek o nakazanie wypłacania małżonkowi wynagrodzenia za pracę drugiego małżonka.

Sąd Rejonowy Wydział Cywilny. Do tego Sądu można składać następujące wnioski i pozwy:

- pozew o zniesienie małżeńskiej wspólności majątkowej,
- wniosek o podział majątku wspólnego,
- pozew o eksmisję.

Sąd Okręgowy Wydział Cywilny. Do tego Sądu można składać następujące wnioski i pozwy:

- wniosek o unieważnienie małżeństwa,
- pozew o rozwód.

f) Pomoc społeczna

Celem działania pomocy społecznej jest umożliwienie osobom, rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których same nie są w stanie pokonać, a także zapobieganie powstawaniu tych sytuacji. Pomocy społecznej udziela się m.in. w przypadku: ubóstwa, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Każda z tych sytuacji może sprzyjać występowaniu przemocy domowej lub z niej wynikać. Pracownik socjalny w ramach swoich obowiązków powinien:

- przeprowadzić wywiad środowiskowy umożliwiający diagnozę sytuacji,
- przygotować plan pomocy,
- w przypadku stwierdzenia przemocy, skierować do odpowiednich instytucji zajmujących się przemocą, umieścić w schronisku oraz za zgodą osoby poszkodowanej, zwrócić się do policji o pomoc,
- prowadzić „Niebieską Kartę”.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Ręcznie organizuje pracę socjalną (wsparcie finansowe, zapewnienie schronienia osobom dotkniętym przemocą domową), asystenta rodziny czy też poradnictwo: prawne, psychologiczne i pedagogiczne. Organizuje także obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego.

g) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Prowadzenie konsultacji i poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, prowadzenie warsztatów pogłębiających umiejętności wychowawcze rodziców, psychoterapię systemową dla rodzin zastępczych, prowadzenie warsztatów edukacyjnych dla rodziców.

h) Ochrona zdrowia

Głównym zadaniem służby zdrowia jest ochrona zdrowia pacjenta. Zjawisko przemocy domowej kwalifikuje się do zakresu sytuacji objętych świadczeniami zdrowotnymi, ponieważ bardzo często towarzyszą mu wyraźne uszkodzenia zdrowia somatycznego, zawsze występują poważne uszkodzenia zdrowia psychicznego. W dziedzinie pomocy osobom doznającym przemocy domowej, oprócz zadań podstawowych, takich jak np. udzielenie pomocy medycznej, istotne jest:

- rozpoznanie sygnałów świadczących o występowaniu przemocy, szczególnie gdy osoba doznająca przemocy domowej bądź świadkowie próbują to ukryć,
- umiejętność przeprowadzenia rozmowy umożliwiającej rozpoznanie form przemocy i częstotliwości jej występowania,
- poinformowanie osób doznających przemocy domowej o możliwościach szukania pomocy,
- wystawienie na prośbę poszkodowanych zaświadczenia lekarskiego o stwierdzonych obrażeniach,
- poinformowanie osób doznających przemocy domowej o miejscach i warunkach wystawienia obdukcji,
- w przypadku stwierdzenia takiej konieczności lub na prośbę poszkodowanych powiadomienie innych służb np. pomocy społecznej, policji, gminnej komisji ds. profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, -w przypadku stwierdzenia podczas badania lub podejrzenia popełnienia przestępstwa, np. ślady ciężkiego uszkodzenia ciała, ślady podejrzanych oparzeń, wykorzystania seksualnego, powiadomienie organów ścigania.

i) Oświata

Nauczyciel, wychowawca, pedagog, dyrektor szkoły podejrzewając, że dziecko jest osobą doznającą przemocy domowej bądź świadkiem przemocy ma obowiązek:

- sporządzić jak najpełniejszą dokumentację spostrzeżeń,
- nawiązać współpracę z instytucjami pomocowymi w celu poszerzenia wiedzy na temat sytuacji dziecka,
- współuczestniczyć w tworzeniu planu pomocy dziecku i jego rodzinie w sytuacji stwierdzenia przemocy,
- powiadomić sąd rodzinny lub prokuraturę rejonową o sytuacji dziecka,
- wspierać dziecko oraz jego rodzinę podczas realizowania planu pomocy,
- monitorowania prawidłowości i skuteczności oddziaływań pomocowych,

- udział w pracach zespołu interdyscyplinarnego i grupach diagnostyczno-pomocowych.

j) Organizacje pozarządowe, związki wyznaniowe

Osoby doznające przemocy domowej potrzebują zwykle pomocy psychologicznej, materialnej, socjalnej, medycznej, a także wsparcia. Niezmiernie istotna jest współpraca i przepływ informacji pomiędzy różnymi instytucjami i organizacjami zajmującymi się pomaganiem osobom doznającym przemocy domowej, a co za tym idzie tworzenie koalicji lokalnych. Czynniki sprzyjające podniesieniu skuteczności pomocy osobom doznającym przemocy domowej świadczonej przez różne służby:

- tworzenie zespołów pomocowych składających się z przedstawicieli różnych instytucji, np. policjant, pracownik socjalny, lekarz, pedagog,
- znajomość miejsc, osób, możliwości udzielania pomocy w środowisku lokalnym,
- konsekwentne egzekwowanie świadczeń wynikających z zadań i kompetencji poszczególnych instytucji,
- podnoszenie kwalifikacji pracowników w dziedzinie zjawiska przemocy domowej oraz sposobów skutecznej interwencji i możliwości pomocy.

Rozdział VII. ZAŁOŻENIA PROGRAMU

1. Cel główny i cele szczegółowe programu.

Diagnoza zjawiska przemocy domowej na terenie gminy Ręčno pozwoliła określić cel główny Programu:

Cel główny

Tworzenie warunków do bardziej skutecznego funkcjonowania interdyscyplinarnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej.

Dla osiągnięcia celu głównego, za pomocą szeregu działań przedstawionych poniżej w formie tabelarycznej, realizowane będą następujące cele szczegółowe:

CELE SZCZEGÓŁOWE

1. Organizacja działań profilaktycznych i edukacyjnych dla społeczności lokalnej.
2. Rozwój pomocy w formie poradnictwa, działań wspierających dla osób doznających przemocy domowej.
3. Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową.
4. Rozwój kompetencji zawodowych pracowników służb, instytucji i organizacji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy domowej .

Rozdział VIII. REALIZACJA PROGRAMU

Realizatorem programu jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ręcznie. Za realizację poszczególnych zadań odpowiedzialne są instytucje i organizacje wchodzące w skład Gminnego Systemu Przeciwdziałania Przemocy, w tym głównie członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego, którego skład określa Zarządzenie Nr 3.2024 Wójta Gminy Ręčno z dnia 18 stycznia 2024 roku w sprawie powołania Zespołu Interdyscyplinarnego do spraw przeciwdziałania przemocy domowej w Gminie Ręčno.

§ 1. Harmonogram realizacji programu

CEL SZCZEGÓŁOWY 1. Organizacja działań profilaktycznych i edukacyjnych społeczności lokalnej.				
DZIAŁANIA	WSKAŹNIK REALIZACJI	REALIZATORZY	TERMIN REALIZACJI	OCZEKIWANE REZULTATY
1.1. Udział w kampaniach społecznych/konferencjach o charakterze edukacyjnym na rzecz przeciwdziałania	- liczba kampanii społecznych/konferencji.	- UG Ręčno -ZI Ręčno -GOPS -Komisariat Policji Gorzkowice -Sąd Rejonowy Piotrków -GKPiRPA	2024-2030	Wzrost poziomu wiedzy oraz świadomości lokalnej wobec roli i wartości rodziny, zjawiska przemocy oraz skutków

przemocy domowej.		-placówki oświatowe -organizacje pozarządowe		stosowania przemocy domowej.
1.2 Upowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych na temat przemocy domowej i jej negatywnych skutków.	- liczba materiałów edukacyjnych, ulotek, plakatów, informatorów, artykułów prasowych.		2024-2030	
1.3 Podejmowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej.	- liczba działań profilaktycznych - liczba osób biorących udział w tych działaniach.		2024-2030	
CEL SZCZEGÓŁOWY 2. Rozwój pomocy w formie poradnictwa, działań wspierających dla osób doznających przemocy domowej.				
DZIAŁANIA	WSKAŹNIK REALIZACJI	REALIZATORZY	TERMIN REALIZACJI	OCZEKIWANE REZULTATY
2.1 Zapewnienie pomocy specjalistycznej w formie poradnictwa (rodzinnego, psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, socjalnego, dotyczącego uzależnień i przemocy domowej) działań wspierających oraz terapeutycznych.	- liczba podmiotów udzielających pomocy w formie poradnictwa, -liczba podmiotów udzielających pomocy w formie działań wspierających .	-GOPS -placówki oświatowe -organizacje pozarządowe	2024-2030	Wzrost kompetencji osób dotkniętych przemocą w zakresie poszukiwania pomocy instytucjonalnej w sytuacji zaistnienia przemocy i rozwiązywania problemów rodziny.
2.2 Prowadzenie pracy socjalnej w rodzinach dotkniętych przemocą .	-liczba rodzin objętych działaniami pracy socjalnej ze względu na przemoc, - liczba dzieci w tych rodzinach.	- GOPS	2024-2030	Poprawa funkcjonowania rodzin dotkniętych przemocą.
2.3 Prowadzenie aktywnej, interdyscyplinarnej współpracy służb w ramach procedury	-liczba wszczętych procedur "Niebieskie Karty".	-ZI Ręcznie -GOPS -Komisariat Policji Gorzkowice -Sąd Rejonowy Piotrków	2024-2030	Poprawa współpracy i zaangażowania instytucji oraz służb zobowiązanych do realizacji procedury

„Niebieskie Karty”.	- liczba rodzin, osób i dzieci w rodzinach objętych procedurą "Niebieskie Karty", -liczba instytucji i specjalistów zaangażowanych w realizację procedury "Niebieskie Karty".	-GKPiRPA -placówki oświatowe -placówki ochrony zdrowia		„Niebieskie Karty”.
CEL SZCZEGÓŁOWY 3. Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową.				
DZIAŁANIA	WSKAŹNIK REALIZACJI	REALIZATORZY	TERMIN REALIZACJI	OCZEKIWANE REZULTATY
3.1 Prowadzenie działań w ramach procedury „Niebieskie Karty” skierowanych do osób stosujących przemoc.	- liczba spotkań grup diagnostyczno-pomocowych z osobą podejrzaną o stosowanie przemocy w rodzinie, - liczba wypełnionych formularzy "Niebieskich Kart D", -liczba procedur "Niebieskie Karty" zakończonych z powodu ustania przemocy.	- ZI - grupy diagnostyczno-pomocowe	2024-2030	- Zatrzymanie przemocy, - zmiana zachowania i prezentowanych postaw przez osoby stosujące przemoc na zachowania bez przemocy.
3.2 Prowadzenie działań wobec osób stosujących przemoc domową nadużywających alkoholu, środków psychoaktywnych, w tym motywowanie do podjęcia leczenia odwykowego lub kierowanie do	- liczba wszczętych procedur „Niebieskie Karty”, w których osoby stosujące przemoc były pod wpływem alkoholu, środków psychoaktywnych	-GKPiRPA - ZI - grupy diagnostyczno-pomocowe	2024-2030	Utrzymywanie abstynencji i prawidłowe wypełnianie ról społecznych przez osoby uzależnione.

GKRPA.	<ul style="list-style-type: none"> - liczba rodzin, w których występuje problem nadużywania alkoholu lub środków psychoaktywnych - liczba osób skierowanych do GKRPA, • liczba osób, które ukończyły leczenie odwykowe. 			
3.3 Prowadzenie działań motywujących do uczestnictwa sprawców przemocy w programach korekcyjno-edukacyjnych.	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób skierowanych do udziału w programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, - liczba osób, które ukończyły program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych. 	<ul style="list-style-type: none"> - PCPR, - ZI - grupy diagnostyczno-pomocowe 	2024-2030	<ul style="list-style-type: none"> - Zatrzymanie przemocy - Zmiana zachowania i prezentowanych postaw przez osoby stosujące przemoc na zachowania bez przemocy.
3.4 Podejmowanie działań interwencyjnych i prawnych wobec osób stosujących przemoc w domową.	<ul style="list-style-type: none"> - liczba interwencji domowych, osób zatrzymanych podczas interwencji, - liczba prowadzonych postępowań przygotowawczych w sprawie znęcania się nad rodziną z uwzględnieniem spraw zakończonych aktem oskarżenia, - liczba wydanych nakazów opuszczenia mieszkania, zakazów zbliżania, 	<ul style="list-style-type: none"> - Komisariat Policji w Gorzkowicach - Sąd Rejonowy Piotrków - Z I 	2024-2030	<ul style="list-style-type: none"> - Zmniejszenie poczucia bezkarności osób stosujących przemoc domową - Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa osób doznających przemocy

	- liczba osób skazanych za znęcanie się nad rodziną, - liczba osób skierowanych przez sąd do udziału w programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc domową.			
CEL SZCZEGÓŁOWY 4. Rozwój kompetencji zawodowych pracowników służb, instytucji i organizacji zajmujących się przeciwdziałaniem przemoc domowej				
DZIAŁANIA	WSKAŹNIK REALIZACJI	REALIZATORZY	TERMIN REALIZACJI	OCZEKIWANE REZULTATY
4.1 Organizacja i dofinansowywanie szkoleń podnoszących kompetencje i kwalifikacje zawodowe osób działających na rzecz przeciwdziałania przemoc domowej .	- liczba szkoleń, - liczba osób uczestniczących w szkoleniach	-UG Ręčno, - GOPS, -Z I	2024-2030	Podniesienie jakości usług świadczonych przez przedstawicieli instytucji realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemoc domowej.

§ 2. Przewidywane efekty realizacji programu

1. Pogłębienie wiedzy społeczności lokalnej gminy Ręčno o zjawisku przemoc domowej i sposobach radzenia sobie z tym problemem.
2. Zmiana postaw społecznych wobec zjawiska przemoc domowej.
3. Zbudowanie na terenie gminy Ręčno spójnego, pełnozakresowego systemu przeciwdziałania przemoc domowej.
4. Zmniejszenie rozmiarów zjawiska przemoc domowej.
5. Spadek liczby rodzin, w których interwencje podejmowane są wielokrotnie.
6. Spadek liczby przypadków przemoc domowej.

Rozdział IX. BUDŻET PROGRAMU

Zadania Programu związane z problematyką przemoc i realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Przeciwdziałania Narkomanii oraz Przeciwdziałania Uzależnieniom Behawioralnym na lata 2023-2025 na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982r o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz U z 2023 poz. 2151) oraz ustawy z 29 lipca 2005r o przeciwdziałaniu przemoc domowej (Dz.U z 2024, poz. 424, 834), będą dofinansowane ze środków budżetu Gminy Ręčno.

Istnieje również możliwość pozyskania dodatkowych środków pozabudżetowych z innych źródeł (np. dotację i granty na realizację działań związanych z realizacją zadań dotyczących przemoc domowej).

Na realizację zadań wynikających w w/w Programu w budżecie Gminy Ręčno na rok 2024 zabezpieczono środki finansowe w wysokości 1 000zł, z czego 500zł z przeznaczeniem na szkolenia i 500zł na obsługę organizacyjno - techniczną zespołu.

Rozdział X. EWALUACJA

Nieodzownym elementem towarzyszącym wdrażaniu programu jest jego monitorowanie i ocena realizacji. Wdrażanie poszczególnych zadań uzależnione jest od możliwości organizacyjnych, finansowych i prawnych jego realizatorów. W celu sprawdzenia, na ile Program został zrealizowany i jaki jest wynik podjętych przedsięwzięć niezbędne jest prowadzenie monitoringu i dokonywanie ewaluacji.

Monitoring Programu jest procesem zbierania informacji na temat czy jego realizacja przebiega zgodnie z planem oraz systematyczną obserwacją założonych efektów. Prowadzenie monitoringu pozwala ocenić postępy prowadzonych działań w ramach Programu, zweryfikować tempo i kierunek, w którym zmierza jego realizacja. Umożliwi także bieżącą modyfikację działań czy też harmonogramu tak, aby dostosować Program do zmieniających się warunków, bądź aktualnej sytuacji i potrzeb. Monitoring będzie polegał na pozyskiwaniu informacji i danych od podmiotów realizujących poszczególne zadania, co umożliwi wgląd w zakres podejmowanych działań oraz ich analizę.

Ewaluacja będzie przeprowadzana na podstawie analizy zbieranych danych statystycznych ze sprawozdań i rozmów w rodzinami w których będą podejmowane działania naprawcze. Umożliwi to ocenę jakości osiągniętych rezultatów oraz pozwoli odpowiedzieć na pytanie czy i jak udało się osiągnąć zamierzone cele. Ponadto pozwoli na zebranie informacji czy Program był odpowiedzią na faktyczne potrzeby beneficjentów, do których był skierowany i czy został zrealizowany poprawnie. Umożliwi również podniesienie jakości przyszłych inicjatyw.

Koordynatorem Programu będą pracownicy socjalni Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ręcznie, którzy będą nadzorować i monitorować realizację zaplanowanych działań na podstawie informacji uzyskanych od podmiotów uczestniczących w jego realizacji .

Wskaźniki będą systematycznie mierzone i prezentowane w corocznym sprawozdaniu, każdego roku za rok poprzedni – stosowane będą następujące wskaźniki:

- a) liczba osób objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej z powodu przemocy domowej,
- b) liczba osób objętych pracą socjalną,
- c) liczba przeprowadzonych interwencji,
- d) liczba wszczętych procedur „Niebieska Karta”,
- e) liczba spraw zgłoszonych do GKPiRPA,
- g) liczba osób w rodzinach objętych oddziaływaniami zespołu interdyscyplinarnego,
- h) liczba zakończonych procedur „Niebieska Karta”
- i) - liczba zgłoszeń o popełnieniu przestępstwa w trybie art. 207 k.k.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ręcznie do końca czerwca następnego roku będzie przedkładał Wójtowi Gminy oraz Radzie Gminy Ręčno sprawozdanie z realizacji Programu za rok poprzedni.

Rozdział XI. PODSUMOWANIE

Niniejszy program będzie stanowił podstawę do podejmowanych działań w obszarze przeciwdziałania przemocy w latach 2024-2030. Określa on sposób realizacji zadań własnych gminy, o których mowa w art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej. Uwzględniono w nim przede wszystkim zadania związane z prowadzeniem profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów dotyczących zjawiska przemocy domowej. Zgodnie z art. 6 ust. 2 ustawy, o której mowa powyżej, do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, w tym m.in. opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony ofiar przemocy domowej. Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w gminie Ręčno nie jest dokumentem zamkniętym i może podlegać modyfikacjom w zależności od pojawiających się nowych potrzeb i możliwości.

Istotą efektywności funkcjonowania Programu jest realizacja działań w zakresie, formie i stopniu dostosowanym do potrzeb społeczności lokalnej. Celem Programu jest dążenie do integracji i aktywizacji specjalistów i instytucji w obrębie poszczególnych jego zadań w celu skuteczniejszej i kompleksowej pomocy osobom doznającym przemocy domowej z jednoczesnym, pakietem działań, adresowanych do sprawców.

Problemu przemocy domowej nie rozwiąże się w wyniku jednostronnie podjętych działań. Zapobieganie i zwalczanie przemocy domowej powinno się opierać przede wszystkim na interdyscyplinarności działań instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem i zapobieganiem problemowi przemocy, informowaniu społeczeństwa, profesjonalizmie osób pomagających oraz stałym podnoszeniu kwalifikacji pracowników realizujących działania związane z przeciwdziałaniem przemocy domowej.

Należy zatem stwierdzić, że skuteczne przeciwdziałanie przemocy domowej wymaga współpracy i współdziałania instytucji zajmujących się pomocą dziecku i rodzinie oraz służb odpowiedzialnych za nasze bezpieczeństwo.